

Пише: Бранко Милановић
петак, 19 децембар 2025 16:09

Успон Азије, а нарочито Кине, померио је тежиште економског раста са Запада ка Источној и Јужној Азији. Међутим, удео ових земаља у међународним економским организацијама не одговара њиховој реалној економској моћи. Питање које се отвара јесте да ли темељно реформисати постојеће или створити нове међународне организације које би боље одражавале данашњу глобалну расподелу економске моћи.

Током протеклих неколико деценија свет је доживео драматичну трансформацију у расподели економске активности, као и нешто мање драматичну промену у расподели политичке моћи између земаља. Успон Азије, а нарочито Кине, померио је тежиште економског раста ка Источној и Јужној Азији. До 2015. године, укупни БДП Кине, према показатељима Светске банке (верзија из октобра 2025), измерен у доларима једнаке куповне моћи, надмашио је укупни БДП Сједињених Држава. Данас Кина производи око

Пише: Бранко Милановић
петак, 19 децембар 2025 16:09

20 одсто глобалне производње робе и услуга, а Сједињене Државе 15 одсто. (Узгред, ово је највећи удео две водеће економије још од раних педесетих година 20. века, откад ММФ и Светска банка прикупљају такве податке.) Сличне промене – поново израчунате коришћењем исте базе података – приметне су и у случају других азијских економија. Средином осамдесетих година прошлог века Велика Британија и Индија у глобалној производњи учествовале су са око 3 одсто. Данас је удео Индије 8 одсто, а Уједињеног Краљевства 2 одсто. Удео Индонезије и Холандије у глобалној производњи око 1980. био је приближно једнак (1,2 одсто), да би удео Индонезије данас био више него три пута већи од холандског.

Мењачница у Каиру, децембар 2025.

Ако узмемо три најмногљудније азијске земље (Индију, Кину и Индонезију), оне заједно

Пише: Бранко Милановић
петак, 19 децембар 2025 16:09

броје око 3,1 милијарду људи, односно скоро 40 процената светске популације. Њихов комбиновани удео у светској производњи износи 30 процената. Укупни извоз ове три земље износи 4,6 билиона долара (по тржишном курсу), што је, према подацима Светске банке, 19 процената од укупног светског извоза који износи 25 билиона долара. Па ипак, ове три земље имају мање од 10 процената гласова у ММФ-у, где је последња таква расподела гласова одржана 2008. године. Ако укључимо и друге велике азијске државе попут Пакистана, Бангладеша и Вијетнама, несразмера између економског значаја Азије и њене заступљености у мултилатералним економским организацијама постаје још већа. Ово није нова примедба: о томе се расправља годинама, уз веома скроман успех у отклањању ове диспропорције.

Годишњи састанак Светске банке и ММФ-а, Вашингтон, октобар 2025.

Са извесног становишта, удео гласова у ММФ-у и Светској банци не значи много. Оно

Пише: Бранко Милановић
петак, 19 децембар 2025 16:09

што јесте важно јесте могућност блокирања одлука, за шта је потребно 15 процената акција – а тај праг тренутно имају само Сједињене Државе. Усклађивање удела у ММФ-у са стварном економском снагом вероватно би одузело право вета Сједињеним Државама, и, што је можда још важније, олакшало би коалицији земаља Глобалног југа да врше такву врсту блокаде.

Али важније питање јесте одлука да се или темељно реформишу постојеће или да се створе нове међународне економске организације, које би боље одражавале данашњу расподелу економске моћи и економске политике које су се показале успешним. То није само питање удела у гласовима; то је питање „меке моћи“ у обликовању економског мишљења.

Кина и БРИКС направили су прве кораке ка стварању нових институција, нарочито оснивањем Нове развојне банке (од стране свих земаља БРИКС-а) и Азијске инвестиционе банке за инфраструктуру. Али обе институције су у веома раној фази, са ограниченим глобалним одјеком. Кини и Глобалном југу недостаје искуство у стварању таквих институција. Као што показује књига Марка Мазовера *Управљање светом (Govern ing the World*

), све међународне институције – од Поштанске уније, успостављене у другој половини 19. века, преко Међународне организације рада (ИЛО), основане после Првог светског рата, па до Светске банке и ММФ-а из 1944. – створиле су западне силе. На конференцији у Бретон Вудсу 1944. године, упркос номиналном учешћу многих земаља (нпр. Египта, Ирака и Индије, под ефективном или формалном британском контролом), као и Кине (чија је влада контролисала само део територије), стварна моћ одлучивања била је у рукама Сједињених Држава и Велике Британије. Проблем са којим се земље БРИКС-а данас суочавају јесте како да „науче“ вештину стварања међународних организација које би уважиле нове економске и политичке реалности, а да истовремено обезбеде довољно простора и западним силама, чија улога није иста као пре осам деценија, али и многим мањим државама. Посебно је важно боље укључивање и већи глас афричких земаља, које су по бројности популације једини део света у експанзији.

Пише: Бранко Милановић
петак, 19 децембар 2025 16:09

